

студентства до навколишньої соціальної дійсності у формі реалізації сутнісних сил студентства, й у цьому сенсі вона не лише є барометром настроїв студентства, але індикатором стабільності суспільства. Ефективність соціально-культурного виховання студентства, поступальний характер освітніх процесів, динаміка соціально-політичних перетворень у країні залежить від того, наскільки збалансована система ціннісних орієнтацій під впливом політичних, економічних та культурних інститутів суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Донських О. А. Трансформація ціннісних орієнтацій / О.А. Донських // Філософія освіти. – 2005. – № 2. – С. 121-127.
2. Запесоцкий А.С. Діти епохи змін: їх цінності і вибір / А.С. Запесоцкий // Соціол. дослідні. – 2006. – № 12. – С. 98-104.
3. Петров А.В. Ціннісні переваги молоді: діагностика та тенденції змін / А.В. Петров // Соціол. дослідж. – 2008. – № 2. – С. 83-90.

Ольга КУДЛАСЕВИЧ

*кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
Київ, Україна
okudlasevych@ukr.net*

Тетяна НОВИК

*головний економіст відділу економічної історії
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»
Київ, Україна
tatiananovyk@gmail.com*

ОСВІТА ЯК БАЗОВА ЦІННІСТЬ: МІСЦЕ ТА РОЛЬ ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

З розвитком людства зросла вага та значення освіти в житті суспільства, поволі зростає зацікавленість до функцій і значення освіти в науковій думці. Так, відомий економіст В. Петі прагнув оцінити людину та її корисні властивості й дотримувався позиції, що знання та навички індивідів є складовими частинами їхнього багатства та багатства суспільства [3]. У свою чергу знаний вчений А. Сміт наголошував на важливості освіти населення, визнавав, що витрати на освіту громадян приводять до зростання продуктивності праці й навіть відшкодовуються майбутнім прибутком [6]. Вчений-теоретик Д. Рікардо вивчав питання

витрат на освіту і вважав, що заробітна плата працівника має залежати від рівня витрат на його освіту [5]. К. Маркс також вивчав кваліфіковану працю робітників та її вартість; вчений розглядав продуктивні здібності людини в системі капіталістичного виробництва, визначив цілий ряд економічних понять, пов'язаних з освітою та її ефектами [2].

Сучасне вітчизняне законодавство трактує освіту як основу інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку держави та суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою. Першочерговим завданням освіти є підвищення освіченості громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору [4].

Сучасні умови трудової діяльності вимагають нових форм економічного мислення та поведінки; запити сьогодення істотно змінили мету та роль економічної освіти та професійної підготовки. Система економічної освіти є важливим чинником соціально орієнтованої економіки, засобом розвитку та підвищення якості людського капіталу. Вона формує економічну культуру, сприяє зростанню стандартів економічної взаємодії, розвиває практичні уміння та навички, дозволяє приймати обґрунтовані рішення. Тому в сучасних умовах актуалізується проблема удосконалення системи економічної освіти, яка відповідала б розвитку світових освітніх систем, відображала б прогресивні тенденції суспільного розвитку і одночасно базувалася на історико-культурних і духовно-моральних традиціях українського народу.

До сучасної освіти встановлюються особливі вимоги. Фаховий рівень працівника безпосередньо залежить від обсягу знань, отриманих ним у процесі освіти. Отже змістовне наповнення планів підготовки майбутніх фахівців є однією з фундаментальних методологічних проблем сучасної освіти. Продукування способу економічного мислення, економічної грамотності та економічної культури має істотне значення для розвитку трудового потенціалу в цілому. Розуміння економічних проблем сучасності видається важливим для підготовки фахівців будь-якого напрямку та рівня. Особливо це стосується професійних якостей фахівця в галузі економіки. Будучи запорукою професійних компетенцій, здібностей, умінь і навичок економічна освіта не тільки сприяє збільшенню обсягу інформації, отриманої студентами в процесі здобуття освітньої послуги, а й формує спосіб мислення і економічну грамотність спеціаліста, впливає на ступінь його соціалізації та адаптації в сучасних соціально-економічних умовах, підвищує творчий потенціал в різних сферах діяльності.

Економічна освіта сьогодення осягає чотири групи навчальних дисциплін, що формують сучасний світогляд і обумовлюють потребу в постійному оновленні соціально-економічних знань, умінь, навичок: загальноосвітній; фундаментальній; інноваційно-практичній; блок дисциплін спеціальної підготовки. Усі вони забезпечують комплексне багатоаспектне опанування закономірностей економічної сфери суспільства і потребують вдосконалення навчальних програм, особливо в буремний час, коли Україна відстоює свою незалежність.

Динамічні зміни в суспільстві та його господарській сфері ставлять низку вимог до підготовки фахівців у галузі економіки та менеджменту. Серед них чільне місце займає формування у студентів професійних компетенцій, що забезпечують їм конкурентні переваги на ринку праці та успішну професійну діяльність. В структурі професійних компетенцій прийнято виділяти такі блоки як загально професійні, комунікативні, спеціальні професійні тощо. Їх формування забезпечуються дисциплінами навчального плану, серед яких помітну роль відіграють історико-економічні.

У сучасних умовах провідне місце в підготовці майбутніх економістів має посісти удосконалення навчальних планів та програм у вищій школі. Недооцінка ролі історичного досвіду господарювання призводить до гальмування економічних реформ та неможливості комплексного вирішення соціально-економічних проблем розвитку суспільства. Аналіз вітчизняного досвіду дозволить при подальшому реформуванні національної економіки всеосяжно враховувати особливості психологічних, політичних, правових, національних, соціокультурних чинників, які у своїй взаємодії визначають траєкторію економічного розвитку [1, С. 75].

Відстоювання Україною незалежності у війні з Російською Федерацією та повоєнна відбудова нашої країни ставить на порядок денний детальніше вивчення майбутніми економістами історії господарства та історії економічної думки як світової, так і вітчизняної. А значить нагальним стає потреба у глибокому осмисленні історико-економічної спадщини попередніх поколінь, зокрема історико-економічної реконструкції досвіду залучення зовнішньої допомоги в післявоєнній відбудові країн Західної Європи у другій половині ХХ ст. та можливості його використання в Україні, узгодження інтересів великого бізнесу та суспільства в умовах повоєнної відбудови економіки країн, актуалізація історично апробованих ефективних механізмів зовнішньоторговельної політики в системі захисту національних інтересів у формуванні

повоєнного економічного порядку. Важливого значення набувають й розробки вчених минулого у контексті застосування концептуальних засад їх наукових теорій щодо удосконалення сучасних реалій.

Отже, у сучасному соціумі освіта, зокрема вища, є маркером можливостей сталого соціально-економічного розвитку країни. Саме тому суттєво зростає значення фундаментальної освіти, підготовки творчих, високоінтелектуальних і компетентних фахівців для всіх сфер життя. Освіта нині стала однією з базових цінностей, без яких неможливий подальший розвиток людини і суспільства в цілому. Перед освітою постали невідкладні завдання повноцінного забезпечення формування та належного функціонування цілісного інформаційно-навчального середовища, спрямованого на задоволення потреб громадян у якісній освіті.

В умовах воєнної агресії Російської Федерації проти України постає об'єктивна необхідність глибокої історико-теоретичної розробки напрямків імплементації позитивного історичного досвіду засобів та механізмів реконструкції життєвого простору, виробничої та соціальної інфраструктури з урахуванням їхньої системності та відповідності тенденціям структурно-технологічного та соціального розвитку. Поглибленого аналізу потребують економічні процеси, що сприятимуть становленню основ соціально орієнтованої економіки, формуванню сучасних економічних поглядів, що сприятимуть розвиткові гуманізації та соціалізації суспільних процесів, національній самоідентифікації.

Визвольна війна проти російського імперіалізму та процес повоєнної відбудови вітчизняного господарства вимагає осмислення позитивного досвіду використання зовнішньої допомоги в післявоєнному відновленні Західної Європи другої половині ХХ ст. та можливості його використання в Україні. Зміни, які принесла війна в суспільство висувають низку вимог до підготовки фахівців в галузі економіки. Отже, потрібно ретельно переосмислити деякі підходи у підготовці майбутніх спеціалістів та, враховуючи нагальні вимоги та потреби, скоригувати цілий ряд важливих дисциплін. Формування професійних компетенцій студентів забезпечується базовими дисциплінами навчального плану вищої школи, в якому наразі слід більше уваги приділити історико-економічним знанням, як невід'ємній складовій професійної підготовки економістів. Опанування світового і вітчизняного досвіду розвитку господарської практики та економічної думки, їх особливостей на різних етапах суспільної еволюції допомагає опиратися на здобутки минулого, запобігати повторенню помилок, долати старі стереотипи і визначати нові аспекти проблем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кудласевич О.М. Історико-економічна складова вищої освіти як важливий чинник підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. *Формування ринкової економіки*. 2010. № 24. С. 70–79.
2. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. Издание второе. М.: Издательство политической литературы, 1980. Т. 48. 701 с. Режим доступа: https://www.marxists.org/russkij/marx/cw/marx_engels_pss_48.pdf
3. Петти В. Экономические и статистические работы. М.: Соцэргиз, 1940. 324 с. Режим доступа: <https://laws.studio/ekonomiki-istoriya/ekonomicheskie-statisticheskie-raboty.html>
4. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017. № 38-39. ст. 380. Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Рикардо Д. Сочинения. Том 1. Начала политической экономии и налогового обложения / ред. М.Н. Смит. Москва: Госполитиздат, 1955. 360 с. Режим доступа: <http://www.library.fa.ru/files/Rikardo1.pdf>
6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. М.: Наука, 1980. 322 с. Режим доступа: https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/smit/smit_1.pdf

Марія БОЙКО

*кандидат педагогічних наук, доцент,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
maryboyko@tntpu.edu.ua*

Катерина ТОПОЛЬНИЦЬКА

*здобувачка Інституту архітектури та дизайну,
Національний університет «Львівська політехніка»,
Львів, Україна
111333katya@gmail.com*

ЛЮДИНОВИМІРНІСТЬ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЕПОХУ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

В умовах суспільних перетворень важливими елементами соціальних змін є активність людини, її інформаційна, технологічна обізнаність, світоглядні орієнтації, цінності та життєва стратегія. Людиновоимірність розвитку суспільства є однією з головних характеристик його трансформації. Будь-який прогрес має значення лише тоді, коли спрямований на забезпечення розвитку особистості та її потреб.

Сьогодні людиновоимірність розглядається з позицій формування і збагачення знань щодо цінностей, культури, історичного досвіду і